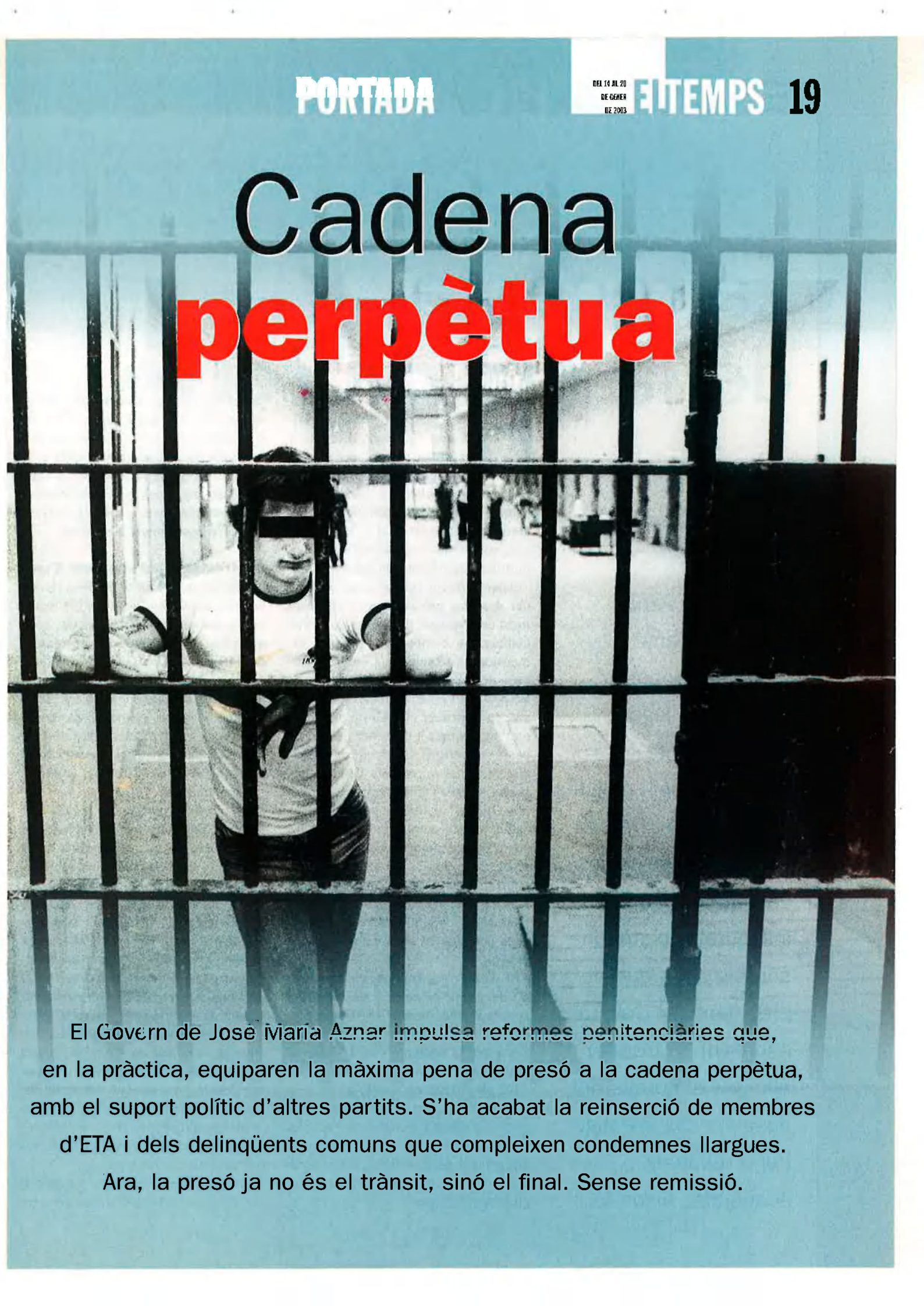

Cadena perpétua

El Govern de José María Aznar impulsa reformes penitenciàries que, en la pràctica, equiparen la màxima pena de presó a la cadena perpétua, amb el suport polític d'altres partits. S'ha acabat la reinserció de membres d'ETA i dels delinqüents comuns que compleixen condemnes llargues.

Ara, la presó ja no és el trànsit, sinó el final. Sense remissió.

La recepta de la mà de ferro

José María Aznar ha iniciat l'any amb una proposta de reforma legal que augmenta les penes pels delictes de terrorisme i altres de considerats greus. La lluita contra ETA i la inseguretats ciutadana són els asos que el president del Govern espanyol ha tret per allunyar el sorolls del desastre del Prestige i uns resultats econòmics discrets.

Ho ha tornat a fer. José María Aznar ha recorregut al filó que més bons resultats li ha donat sempre per marcar l'agenda política espanyola i recuperar lideratge públic: el terrorisme. I en aquesta ocasió l'ha acompanyat d'un altre element tradicional de les ideologies populistes i conservadores: l'enfortiment legal contra la delinqüència.

Quan el fracàs per la gestió erràtica del desastre provocat per l'enfonsament del Prestige, davant les costes de Galícia, ha començat a prendre dimensions internacionals —amb l'arribada de taques de fuel a les costes de França—, el Govern espanyol ha aprovat, en el primer consell de ministres de l'any, aquest 3 de gener passat, un paquet de reformes per endurir el tractament penal contra els condemnats per terrorisme i altres "crims especialment greus". Unes mesures encaminades a fer complir íntegrament les condemnes en aquests casos i que amplien de trenta a quaranta anys el temps màxim d'estada en presó, entre d'altres iniciatives. Per tant, pràcticament significa la introducció de la cadena perpètua en el sistema penal espanyol.

Al cap d'una setmana, el divendres 10 de gener, el consell de ministres aprovava una mesura legislativa per endurir, entre altres punts, les condicions per a l'obtenció de la llibertat provisional, abans de judici.

Tot plegat són un reguitzell de propostes que afecten un dels troncs de la justícia espanyola com és el Codi Penal, i altres normes generals, com la llei general penitenciària, la llei orgànica del poder judicial i la llei d'enjuiciament criminal.

Així doncs, Aznar ha volgut que el seu govern comenci l'any amb les piles recarregades i ha demanat als seus ministres que posin tota la carn a la graella, per guanyar la cursa de fons d'aquest any electoral (amb municipals i autonòmiques), com a preàmbul dels pròxims comicis legislatius.

Contraatacar pel mal final d'any.

No només la catàstrofe del Prestige ha amargat els torrons a Aznar. Els resultats econòmics de l'any passat, amb una inflació per sobre i un creixement del PIB per sota de les previsions fetes per l'executiu espanyol, un increment de la taxa de desocupació, així com l'aparició de les primeres enquestes que retallen diferències entre el PP i el PSOE, han començat a esquarterar el miratge idíl·lic de l'"Espana va bien" dels populars.

Les reformes proposades pel Govern d'Aznar, doncs, han estat llançades en un moment en què començava a ser evident el desgast polític del seu executiu. I com es diu tradicionalment, la millor defensa és un bon atac. Així, José María Aznar va utilitzar la recepció oficial de la Pasqua Militar —amb presència inclosa del monarca i família—, el passat 6 de gener al Palau Reial de Madrid, per anunciar marcialment, davant la cúpula dels exèrcits espanyols, que l'eix de la seva política serà aquesta "ofensiva en seguretat, contra el terrorisme i la delinqüència". Al mateix temps, advertia que estava disposat a tirar endavant aquestes polítiques "sense vacil·lacions i fins a les últimes conseqüències" amb el consens de les forces de l'oposició o sense.

Amb aquestes iniciatives s'enforteixen les reformes legals destinades, se-

gons paraules del ministre de Justícia, José María Michavila, a “enfortir l'estat de dret davant del terrorisme”. Una línia d'actuació que ja es va iniciar amb la reforma de la llei de partits destinada a il·legalitzar la formació abertzale Batasuna.

La prepotència amb què el PP va pretendre imposar aquest nou paquet de reformes recorda la utilitzada també en altres mesures legislatives –per exemple, la reforma educativa amb la llei de qualitat, aprovada pràcticament en solitari–; en aquest cas, però, va topar amb un context diferent que finalment ha facilitat el consens amb el principal partit de l'oposició, el PSOE. En un primer moment, els populars proposaven una reforma que faria pràcticament inviable la reinserció dels presos, especialment els condemnats per delictes de terrorisme, ja que només es tenia en compte l'obtenció de beneficis penitenciaris en cas de col·laboració activa amb la justícia, és a dir, la delació.

Una pas enrere, un salt endavant.

Finalment, però, el Govern espanyol va arribar a un acord amb el PSOE per acceptar dialogar sobre la reinserció dels presos per delictes de terrorisme. I és que l'executiu d'Aznar no es podia permetre el luxe, en un moment de desgast polític, d'aparèixer davant l'opinió pública com a únic defensor d'aquest paquet de mesures, ni permetre que l'oposició es mostre com un bloc unitari en contra del Govern.

Un bloc, a més a més, que afegiria una imatge temuda pel PP, com és la recuperació de relacions entre el PSOE i el PNB –formació que, juntament amb EU, BNG, ERC i ICV, s'ha oposat a la reforma.

En afluir el pas i acceptar dialogar els aspectes més polèmics de les reformes penals, els populars han aconseguit, de nou, que els socialistes es vegin obligats a seguir-los l'agenda política que marquen. Una dinàmica que el PSOE no ha sabut trencar des que va signar el pacte antiterrorista impulsat pels populars.

Tot i així, les negociacions que faran aquestes dues formacions per a consensuar un text no seran senzilles. Serà en

José María Aznar, amb Joan Carles I, en els actes de la Pasqua Militar d'enguany. El president espanyol va advertir l'oposició que tiraria endavant les reformes penals amb consens o sense.

la tramitació parlamentària de la llei orgànica quan es definiran exactament els conceptes del text. És probable que el redactat final de la reforma, pel que fa a la reinserció de presos condemnats per terrorisme i “delictes greus”, acabi sent ambigu. D'aquesta manera, populars i socialistes el podran interpretar de la manera més adequada davant les respectives parròquies: el PP podrà dir que és un text més dur, i el PSOE, que ha aconseguit imposar les seves tesis al Govern.

Per tant, amb un pas enrere, José María Aznar ha fet un salt endavant. El president espanyol ha aconseguit que la reforma faci ombra, encara que sigui només de forma momentània, a la

**El PP ha fet
la traveta al PSOE
afegint un nou
element de tensió
amb el PNB**

catàstrofe del Prestige en els mitjans de comunicació. Alhora, ha fet la traveta al PSOE afegint un nou element de tensió amb el PNB. Precisament just en un moment en què socialistes i nacionalistes bascos havien coincidit, unes setmanes enrere, en una manifestació en contra d'ETA, convocada pel lehendakari, Juan José Ibarretxe, amb l'absència significativa dels populars.

Dins dels socialistes, però, també hi ha hagut discrepàncies sobre la conveniència o no de prestar suport a la reforma impulsada per Aznar. Així, en l'executiva del PSOE del passat dimecres 8 de gener, Juan Fernando López Aguilar, diputat i secretari de Llibertats Públiques i de Desenvolupament Autòmic dels socialistes, va ser el responsable de presentar el tema i defensar la necessitat de l'acord. Diego López Garrido, catedràtic de dret constitucional, membre de l'executiva federal del partit provinent del corrent Nova Esquerra, va rebatre la iniciativa perquè considera que el projecte de llei vulnera la Constitució amb la distinció entre acusats per delictes de terrorisme i la resta, arguments que no van ser contestats per ningú.

A dalt, escorcoll d'un pis a Vitòria i trasllat d'un detingut acusat de pertànyer a ETA. Al costat d'aquestes ratlles, aspecte d'un autobús cremat a Getxo (Biscaia) en un dels anomenats actes de *kale borroka*.

Es pot donar el cas que sigui més difícil la reinserció d'un menor condemnat per cremar un autobús a Bilbao que la d'un assassí múltiple

Si va endavant la proposta de les reformes d'enduriment penal, es pot donar la paradoxa que sigui més difícil la reinserció d'un menor condemnat per cremar un autobús a Bilbao, per exemple, que la d'un assassí múltiple. Això serà així perquè l'última reforma de la llei del menor, impulsada també pel Partit Popular, equipara els actes de

kale borroka a delictes de terrorisme. Per tant, amb la nova reforma penal que en aquests moments es prepara, un menor condemnat per aquest tipus d'actes vandàlics tindrà moltes més dificultats per acollir-se a mesures de reinserció que uns altres presos no relacionats amb delictes de terrorisme.

CiU, al lloc de sempre. Enmig d'aquest debat, la federació de Convergència i Unió ha navegat entre les aigües de les disputes dels dos partits espanyols majoritaris. Si bé alguns destacats líders de la formació catalanista no es van oposar inicialment a la proposta del PP, els principals dirigents de CiU van voler deixar clar que el Govern espanyol no havia de "donar per fet" el suport a la reforma, tal com va dir el secretari general de CiU, Josep Antoni Duran Lleida, pel que feia a l'enduriment de les penes pels delictes de terrorisme. En el mateix sentit, si fa o no fa, es va pronunciar el candidat a la presidència de la Generalitat, Artur Mas, el qual afegí que "pel fet que es passi la pena màxima de presó de trenta a quaranta anys, ETA no deixarà de matar". Però CiU s'ha mostrat més propera a les posicions de l'executiu espanyol pel que fa a la lluita contra la inseguretat ciutadana. Una reivindicació que, com el PSOE, no volen deixar d'atribuir-se.

D'aquesta manera, com va passar en el seu moment amb la llei de partits, és molt més que probable que CiU acabi afegint-se al consens que puguin encarrilar PP i PSOE, a canvi de poder reivindicar l'acceptació d'alguna esmena. I és que, de fet, en aquest cas, les coincidències de CiU amb la iniciativa del Govern estatal són segurament més nombroses que amb la reforma de la llei de partits —que va suscitar un debat més intens en el si de la federació—, ja que la formació catalanista sempre s'ha mostrat partidària de fer una revisió restrictiva de la legislació penal i penitenciària, això sí, sense tancar les portes a la possibilitat de reinserció de qualsevol tipus de pres.

Precisament el debat sobre la possibilitat de la reinserció dels presos d'ETA, un dels elements més discutits de la proposta de l'executiu espanyol, ha estat acompanyat de nou per una onada de crítiques contra la jutgessa de Vigilància Penitenciària de Bilbao, Ruth Alonso. La magistrada ha tornat a ser criticada pel PP i pels sectors més conservadors espanyols per haver ex-carcerat dos presos d'ETA recentment.

La jutgessa de Vigilància Penitenciària de Bilbao, Ruth Alonso.

Alonso ja va ser víctima d'una campanya de crítiques del PP i sectors afins per haver concedit la llibertat, ara fa tres mesos, a l'exmembre d'ETA Ramon Gil Ostoa, que es va suïcidar un mes després.

La magistrada va defensar la seva actuació afirmant que aquestes dues persones havien mostrat clarament el seu rebuig a la violència, així com el fet que havien acomplert tres quartes parts de les condemnes respectives.

Per tant, en compliment del Codi Penal, aquestes són les condicions necessàries per accedir al tercer grau, si "el pronòstic de reinserció social és favorable".

Alonso també ha declarat aquests dies que cap dels més de 300 presos d'ETA excarcerats a través de la via de la reinserció ha tornat a reincidir, alhora que només han tornat a la lluita armada els que han complert íntegrament les seves penes.

Les propostes d'enduriment de condemnes seguiran el procediment parlamentari fins a ser aprovades, amb més o menys suports.

Però el que a hores d'ara resulta evident és que l'executiu de José María Aznar continuarà intentant posar en el centre del debat polític la lluita contra el terrorisme i el conflicte basc, una re-

Viatge al passat

Cal anar molt enrere en la història per trobar un marc legal pel compliment de condemnes comparable al de la reforma penal que ha proposat el Govern espanyol, a través del Ministeri de Justícia. De fet, el Codi Penal establert en la dictadura del general Miguel Primo de Rivera, el 1928, ja va introduir els trenta anys com a temps màxim de compliment d'una condemna de presó.

Amb la reforma proposada pel PP, aquest límit s'amplia fins als quaranta anys, una mena de cadena perpètua *de facto*, que fa pràcticament inviable qualsevol via de reinserció per a les condemnes més llargues. Ni les reformes del Codi Penal fetes durant la dictadura de Francisco Franco no van tocar aquesta limitació –val a dir, però,

que el dictador tampoc no ho necessitava, tenint en compte que llavors disposava de la pena capital.

Les reformes del Codi Penal fetes en democràcia, fins ara, també van mantenir la trentena d'anys com l'estada màxima a la presó, tant la reforma del 1989, en ple mandat del PSOE, com la del 1995, a les acaballes agòniques de l'època socialista.

Per tant, cal remuntar-se a la legislació penal de l'època de la Restauració espanyola, del darrer quart del segle XIX, per trobar un límit superior de compliment de condemna.

Així doncs, la reforma legal que preveu el Partit Popular pot convertir el marc penal de l'estat espanyol en un dels més punitius d'Europa. **E. R.**

cepta excel·lent per fer marcar el pas al PSOE i dissipar altres conflictes polítics. Caldrà veure si el principal partit de l'oposició espanyola sabrà articular

un discurs propi capaç d'esquivar aquest parany.

Enric Rimbau

Gener de 2003

Gòtic o romànic?

Quin és l'art més estretament lligat a la personalitat històrica de Catalunya? Diversos autors analitzen com i què ha fet canviar la consideració que tots dos estils han merescut des del segle XIX.

En aquest número de gener també hi trobareu l'opinió sobre el Born i la biblioteca de Barcelona, un record d'Ernest Lluch, uns apunts biogràfics sobre Dora Maar, el llegat de Ferrater Mora i l'art inquiet de Marian Pidelaserra. A més de les seccions habituals de crítica cultural.

I al febrer **L'atracció de Barcelona. migracions al segle XX**